

Felekezeti teológia, egyetemes tudomány
 Ünnepi szimpózium a Kolozsvári Protestáns Teológiai
 Intézet épületének 120. évfordulóján

A teológia nem szigetelődhet el, hanem be kell kapcsolódnia a tudományos világ vérkeringésébe. A lelkész-képző intézetnek ott a helye, ahol Erdély tudományegyeteme is működik.

120 évvel ezelőtt ez a felismerés indította el az erdélyi református lelkész-képzést Kolozsváron, s a Protestáns Teológiai Intézet tudományos szimpózi-

ummai egybekötött rendezvényt emlékezett erre az évfordulóra, amikor megánnepelte az intézeti egyes kar fennállásnak 25. évfordulóját is.

A 2015. október 14-én megtartott jubileum dr. Kiss Jenő teológiai tanár áhítatával kezdődött, amelynek alapigéje az Ézs 33,5–6 volt. Ennek sorai üdítő oázisként hatnak Ézsaiás próféta rettentő pusztításokat tagláló beszédében: *Fenséges az ÚR, magasságban lakik. Betölti a Siont törvénnyel és igazsággal. Nyugodt lesz az éleled, bölcsesség és tudomány teszi szabaddá és gazdaggá; az ÚR félelme lesz a kincse.*

Az áhítat után dr. Rezi Flek rektor köszöntötte a megjelent vendégeket, az egyházak és a felsőoktatási intézmények képviselőit, a határon túli testvérintézetek képviselőit, a tiszteletbeli meghívottakat, Magyarország főkonzulját, az intézet alkalmazottjait és hallgatóit.

A délelőtti tudományos ülészak keretében, amelyet dr. Balogh Csaba és dr. Visky S. Béla tanárok moderáltak, hat előadás hangzott el. Dr. Buzogány Dezső *A református panteon* című előadásában arról a folyamatról beszélt, hogy miként indult el a református lelkész-képzés Kolozsváron. Felvázolta az erdélyi református

lelkész-képzés múltját, és fölmutatta azokat a társadalmi és egyházpolitikai okokat, amelyek 1895-ben, Szász Domokos püspöksége idején az Evangélikus-Református Teológiai Fakultás elindításához vezettek. Az előadó szerint Szász Domokos „belátta, hogy a nagyenyedi elszigeteltségből még a nagyobb arányú fejlesztés sem képes kiemelni a lelkész-képzést, ellenben a

tudományegyetem megszervezésével olyan befogadó intézmény kínálkozik Kolozsvárott, amely képes bekapcsolni a lelkészképzést az összmagyar, sőt az európai tudományos vérkeringésbe”. Ez a döntés „profétai elképzelésnek” bizonyult.

Dr. Kovács Sándor a kolozsvári unitárius lelkészképzés közel négy és fél évszázados hagyományáról beszélt. Az előadás (*Unitárius lelkészképzés Kolozsváron*) felvázolta a 16–19. századi előzményeket, a hajdani Unitárius Papnevelő Intézet (1896–1915) és az Unitárius Teológiai Akadémia (1915–1948) működését, majd bemutatta a Protestáns Teológiai Intézet első unitárius tanári karát. A gazdasági világválság és Boros György unitárius püspök nyugdíjazása után az unitárius teológiai oktatás jelentős változáson ment át. Az előadás ennek okait tárta fel.

Benkő Timea *Zenei élet a Kolozsvári Protestáns Teológián* című előadása az intézet zenei életének történetét vázolta fel. Rámutatott arra, hogy európai összefüggésben is kevés az olyan felsőoktatási intézmény, amely saját kórossal rendelkezik. A Theologiai Fakultásnak megalakulása óta volt kórusa, és időszakonként egyszerre több kórossal, vagy akár kisebb zenekar is működött. Az 1948-as átszervezésig az intézet énekkara rendszeresen fellépett a nyilvános ünnepeken is. A kommunizmus ideje alatt csak visszafogott formában működhetett, de 1990-ben új lendülettel szerveződhetett újra dr. Kovács László Attila evangélikus tanár, orgonaművész és karnagy kezdeményezésére, aki 2008-ig volt az intézeti vegyes kórus vezetője. Az európai és magyar egyházi kórusművek azóta is szerepelnek az intézeti vegyes kar repertoárján. A kórus több saját CD-felvételt adott ki, és különböző rendezvényeken vesz részt.

Az első három előadás után Pablo de Sarasate *Romanza Andaluza* műve hangzott el Ilyés-Benczédi Hunor elsőéves (hegedű) és Ilyés-Benczédi Zsolt másodéves (zongora) teológiai hallgatók kiváló előadásában.

A tudományos szimpózium dr. Sipos Gábor *A Teológiai Fakultás épületéről és használatáról* című előadásával folytatódott, aki a Theologiai Fakultás fölépítésének és működésének kezdeti körülményeit elevenítette fel. Sipos Gábor egyházörténész, az Erdélyi Református Egyházkerült gyűjtőlevéltárának igazgatója a korabeli dokumentumokból merített érdekes részletekkel fűszerezte előadását. A fakultás impozáns épülete, amelybe mintegy hárommillió téglát építettek be, szűk egy esztendő alatt készült el. A meglehetősen rövid idő alatt elkészült épület akkoriban Kolozsvár egyik legmodernebb épületének számított, s bár később több belső átalakítást eszközöltek benne a korok igényeinek megfelelően, az alapkoncepció azóta sem változott: az intézet nemcsak az oktatást szolgáló infrastruktúrát jelenti, hanem most is a tanárok és diákok közös élettere.

Dr. Kolumbán Vilmos József, Ósz Sándor Előd,
dr. Sipos Gábor és dr. Visky S. Béla
(Fotók: Szűcs András)

Ősz Sándor Előd doktorandus az intézet első anyakönyvét vizsgáló kutatás néhány beszédes eredményét mutatta be az *Egy beiratkozási anyakönyv tanulságai. A Kolozsvári Teológia hallgatói 1895–1948 között* című előadásával. Az 1895 és 1848 közötti időszakot felölelő anyakönyv sok fontos és érdekes adatot rögzített a Theológiai Fakultásra beiratkozott hallgatókról. Az adatok alapján készített statisztikák, kimutatások révén világos képet alkothattunk a teológiai hallgatók származásának földrajzi helyeiről, egyházkerületek szerinti megoszlásáról, családi-társadalmi háttéréről, nemek szerinti megoszlásáról, idegennyelv-ismereteikről stb. Ezek az adatok több értelemben is árnyalják a közelmúlt egyházáról és társadalmáról alkotott képünket.

Dr. Kolumbán Vilmos József a teológiai intézet közegyházi szerepéről és társadalmi jelentőségéről értekezett *A Kolozsvári Protestáns Teológia jelentősége a közegyházban* című előadásában. Rámutatott arra, hogy amikor 1895-ben megnyitották Kolozsváron az új lelkészképző teológiai fakultást, még senki sem tudhatta, hogy a lelkészképzés átköltöztetése milyen eredményekkel fog járni. Az idő Szász Domokos püspököt igazolta. Az új fakultás az Erdélyi Református Egyház megújítója lett. A teológiai tanárok olyan jövőképet vázoltak fel az első világháborút követő útkeresés éveiben, amelynek középpontjába az úgynevezett „missziói népegyház” került. Ez kiemelten fontosnak tekintette a gyülekezetekben végzett evangelizálást, illetve a nemzet megtartását. Ennek megfelelően szervezték át a teológiai oktatás tantervét, és előtérbe kerültek a gyakorlati teológia tantárgyai. Emellett a tanárok aktívan részt vettek a belmissziós munka irányításában, s ezzel bizonyították mindazt, amit követendő stratégiaként korábban fogalmaztak meg.

A délutáni program keretében előbb a 120 éves intézeti könyvtár bemutatására került sor. Ennek rövid történetét Kurta József Tibor főkönyvtáros foglalta össze. A könyvtár alapjait Szász Domokos püspök saját könyveinek odaadományozása által fektette le.

Az intézeti főkönyvtáros rövid felvezetése után Monok István, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a MTA Könyvtári és Információs Központjának igazgatója mutatta be

Dr. Balogh Csaba, dr. Monok István,
Kurta József Tibor és Bak Ágnes

Kurta József Tibor *A kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet könyvtárának régi állománya I.* című katalógusát. Monok István arról a nagyobb tervről, sorozatról beszélt, amelynek keretébe ez a publikáció illeszkedik, s amely a Kárpát-medence magyar vonatkozású régikönyv-állományának föltérképezése. A régi könyvek szakszerű leírásán túl a katalógus e nyomtatványok tulajdono-

sainak bejegyzéseit is tartalmazza, s ezek érdekes részleteket árulnak el a könyvek történetéről, illetve a gyűjtők életéről és a nyomdák működéséről.

A könyvbemutatót Bak Ágnes könyvtárosnő rövid előadása követte, amelyben az intézet könyvtárának katalogizáló *Corvina*-programját mutatta be. Ismertette a katalogizálás folyamatát, a felhasználói felületet és a *Corvina*-programmal kapcsolatos továbbfejlesztési terveket (kölcsonzési rendszer fejlesztése).

A könyvtár digitalizálási programjának tervét dr. Balogh Csaba ismertette, aki a könyvtár felelős tanára is. A digitális archívum kiépítése még kezdetleges stádiumban van. A cél az erdélyi teológiai irodalom értékes darabjainak digitalizálása és hozzáférhetővé tétele, illetve az intézeti oktatás kurzusbibliográfiájának elektronikus formájú biztosítása. A projekt jelenlegi eredményeit és folytatását a <http://konyvtar.proteo.hu> oldalon lehet nyomon követni.

A késő délutáni órákban a jubileumi ünnepség kiemelt mozzanata következett, a tiszteletbeli címek átadása. Dr. Herczeg Pál a Budapesti Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának emeritus tanára szoros kapcsolatot ápol a kolozsvári teológiai intézet oktatóival. Állandó résztvevője és lelkes támogatója volt a magyar teológiai intézetek közötti kapcsolatot erősítő *Coetus Theologorum* konferenciáknak. Az intézet tiszteletbeli professzori címet adományozott Herczeg Pálnak. Laudációját dr. Adorjáni Zoltán olvasta fel.

DSc dr. Gaál Botond, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem professzora a határon túli magyar lelkipásztorképzés és teológiai tudomány lelkes támogatója. Abban az időszakban, amelyben a Debreceni Hittudományi Egyetem (DRHE) doktori iskolájának vezetője volt, több erdélyi lelkipásztor szerzett doktori címet, vagy habilitált a DRHE-n. A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet tiszteletbeli professzori címmel tüntette ki dr. Gaál Botondot. A laudációt dr. Pásztori-Kupán István olvasta fel.

Willem van den Brink hollandiai lelkipásztor éveken keresztül támogatta a kolozsvári teológiai oktatást, mégpedig sajátos területen: minden évben héber és görög Bibliával ajándékozta meg az elsőéves hallgatókat. Az intézet ennek elismeréseként a *Teológiai Intézet Barátja* címet adományozta Willem van den Brink lelkipásztornak. A laudációt dr. Kállay Dezső tartotta.

Dr. Herczeg Pál, dr. Gaál Botond tiszteletbeli professzorok és Willem van den Brink, az intézet barátja

Dr. Kovács László Attila, az intézet volt tanára és a vegyes kórus karnagya

A laudációkat és a tiszteletbeli oklevelek átvételét a laudáltak előadásai követték. Dr. Herczeg Pál az 1Pt 3,18–24 alapján a keresztség sajátos, Péter levelében megjelenő értelmezéséről beszélt (*A keresztségről az 1Pt 3,18–24 alapján*). Dr. Gaál Botond *A teológia mint „fölfelé nyitott” hittudomány* című előadásában a te-

ológia tudományok között elfoglalt sajátos, de kétségtelenül megérdemelt helyére és szerepére reflektált. Willem van den Brink *Az Úr vezetése az életben* című beszéde olyan rendhagyó személyes vallomás volt, amelyben felvázolta a maga viszontagságos életútján megtapasztalt isteni áldás alkalmait és forrásait.

Az egész napos ünnep méltó befejezése volt a fennállásának 25. jubileumát ünneplő vegyes kar műsora. A vegyes kar, amelyet dr. Kovács László Attila, az intézet evangélikus tanszékének tanára hozott létre 1990-ben, most egy műfaji szempontból sokszínű programmal jelentkezett. A repertoáron megszólaltak Gárdonyi, Schütz, Bach, Goudimel, Berkesi, Th. Caplin, Mendelsohn-Bartoldi, Kodály Zoltán és Kovács László Attila művei. Gárdonyi Zoltán feldolgozásában felcsendült a *Szelíd szemed ÚR Jézus* című darab is, azon feldolgozások egyike, amely a kórus alapításakor a legelőször betanult repertoáron is szerepelt. Az esemény meghívott vendége volt Kovács László Attila, a kórus egykori karnagya, aki maga vezényelte a 77. zsoltár előadását.

A kórust Guttmann Emese, a Romániai Magyar Dalosszövetség elnöke köszöntötte. Beszédében kiemelte a zene jelentőségét, illetve rámutatott arra, hogy mennyire sajátos tagjaiban folyton változó, megújuló énekkar munkáját koordinálni. A Romániai Magyar Dalosszövetség közlő közgyűlését megelőlegezve gratulált Benkő Timeának, a teológiai intézet kórusát vezető tanárnak, és azt is jelezte, hogy a dalosszövetség közlő közgyűlése *Zsuzsman Rezső-díjjal* ismeri el eddig végzett kiemelkedő munkáját.

Az évfordulóra megjelent a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet újabb, aktualizált ismertető füzeté. A kiadványt a következő helyről lehet letölteni: proteo.cj.edu.ro/sites/default/files/documents/institute/KPTI2015-ism.pdf.

A tartalmában és műfajában rendkívül sokszínű emlékünnepeket közös állófogadás és kötetlen beszélgetés zárta az intézet 120 éves konviktusán.

Balogh Csaba